

**Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
Hulladékgazdálkodási és Technológiai Főosztály**

**Hulladékgazdálkodás tervezése
a nemzetközi támogatásokból kimaradó területeken**

Dél-Kelet Alföld Régió

Budapest, 2004. november 15.

Bevezetés, előzmények

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium megbízására elkészült a „Hulladékgazdálkodás tervezése a nemzetközi támogatásokból kimaradó területeken” című téma, amely az ország területén hét olyan térséget tárt fel, ahol a hulladékgazdálkodás fejlesztésére szükség lenne, de eddig a térségben érintett önkormányzatok és/vagy vállalkozások nem készítettek tervet, projektjavaslatot, a megoldásra.

A vizsgálandó területeket – a már nemzetközi támogatásra elfogadott vagy előkészítés alatt levő (a továbbiakban „futó projektek”) – komplex hulladékgazdálkodási projekttervek határozták meg. A tanulmány tárgya az ezek között kimaradt települések, illetve régiók vizsgálata („fehér foltok”), függetlenül a közigazgatási elhatárolásoktól (vagyis a megyei hovatartozásoktól). Jelen rész tanulmány a **Dél-Kelet Alföld** területén szükséges és lehetséges hulladékgazdálkodási fejlesztésekre ad szakmai javaslatot.

A nemzetközi támogatásokból kimaradó települések, területek alapadatai, jelenlegi hulladékgazdálkodási helyzetének tényszerű meghatározása érdekében első lépésben az összes érintett önkormányzat számára kérdőívet küldtek szét a tanulmány készítői. Az önkormányzatok megkeresésével párhuzamosan konzultáltak a terület jelentősebb szolgáltatóival, illetve további érintett szervezetekkel a regionális, illetve területi elképzelések és lehetőségek feltérképezésére.

Az önkormányzati felmérés alapvetően sikeresnek, reprezentatívnak tekinthető, a települések részéről a válaszolási hajlandóság 50-70 %, országos átlagban 60% volt. Az érintett lakosság tekintetében az arány még jobbnak bizonyult, a válaszoló önkormányzatok a lakosság 71%-át képviselik.

A tanulmányunk tárgyát képező, nemzetközi hulladékgazdálkodási támogatásokból kimaradó területek 687 önkormányzatot, illetve mintegy 2.040.000 lakost jelentenek. Ezek a „fehér foltok” alapvetően az alábbi egybefüggő területeket takarják:

1. Nógrád régió
2. Duna-Tisza-köze régió
3. Jászság – Dél-Heves régió
4. Dél-Kelet Alföld régió
5. Komáromi régió
6. Nyugat-Dunántúli régió

A jelen rész tanulmány az általános helyzetelemzési és javaslat fejezetnek egy nagyobb összefüggő területegységre a Dél-Kelet Alföldre vonatkozó részeit tartalmazza. A tárgyi régiót a mellékelt ábra mutatja be.

1. futó projektekből kimaradó települések ill. területek helyzetének elemzése

Az adott régiókban egyes jelentősebb közszolgáltatást végző cégek megkeresésével felmérést végeztünk (személyes interjú és kérdőív formában is) annak érdekében, hogy tájékozódjunk a szándékukról, terveikről. A régió hulladékgazdálkodási rendszerének fejlesztése szempontjából rendkívül lényeges a meglévő lerakók alapos ismerete, illetve elemzése, mivel ez meghatározó lehet az egyes régiókban kialakítandó projektekre, illetve a települések hovatartozására. A hulladékgazdálkodási rendszerek jellemzően 2-3 nagyobb lerakótelep köré szerveződnek, amelynek egy része meglévő telep.

A kérdőívben rögzítettük az egyes hulladéklerakók szolgáltatási körzetére jellemző legfontosabb adatokat, a szolgáltatás jelenlegi szintjét. A személyes interjúk során felmértük a fejlesztési lehetőségeket, terveket, koncepciókat, egy esetleges állami/nemzetközi szerepvállalás lehetőségét a korszerű hulladékgazdálkodási rendszerek kialakításában

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatással kapcsolatos támogatási rendszer alanyai közé bekerültek az önkormányzatok mellett a közszolgáltatók is, mivel gyakorlatilag az önkormányzatokkal kötött szerződésekkel önkormányzati feladatok ellátását vették át, ezért a feladataik ellátásához szükséges fejlesztésekhez állami támogatást is igénybe vehetnek, azaz például sikerrel pályázhatnak a szolgáltatási körzetükben a szelektív hulladékgyűjtés működtetéséhez szükséges eszközök beszerzésének támogatására.

A következőkben ismertetjük a régióra vonatkozó részletes adatokat, fejlesztési lehetőségeket. A logikusabb tárgyalás végett ebben a fejezetben mutatjuk be és vetjük össze a helyzetet a Regionális Hulladékgazdálkodási Tervekben foglalt elképzelésekkel is.

1.1 Dél-Kelet Alföld Régió

Jelen projektjavaslat esetében Dél-Kelet Alföld Régió alatt a dél-keleti országhatártól Csongrád-megyének a Tiszától keletre eső része, Békés-megye egész területe, Hajdú- Bihar-megye két települése, és Jász-Nagykun-Szolnok-megye dél-keleti csücske értendő a szelevényi hulladéklerakóhoz csatlakozó településekkel.

A vizsgált térségben a Dél-Kelet Alföld Régióban 120 település közel 640.000 fővel több központ köré szerveződik.

Békés, Murony, Köröstarcsa, Bélmegyer, Vésztő, Okány, Biharugra, Körösnagyharsány, Geszt, Kevermes, Kötegyán, Sarkadkeresztúr; Békéscsaba, Mezőberény, Telekgerendás, Újkígyós, Méhkerék, Tarhos, Csárdaszállás, Dévaványa, Zsadány, Szeghalom, Kamut, Gerendás, Almáskamarás, Ecsegfalva, Dombiratos, Csabaszabadi, Fűzesgyarmat, Kertéssziget, Szabadkígyós, Kétegyháza, Körösladány, Körösújfalú, Lökösháza, Újszalonta, Magyarbánhegyes, Magyardombegyház, Medgyesbodzás, Mezőgyán, Nagykamarás, Kisdomdegyház, Pusztatollaka, Végegyháza, Kondoros, Sarkad, Kunágota; Gyomaendrőd, Hunya, Kétsoprony, Örménykút; Orosháza, Kardoskút, Nagybánhegyes, Nagyszénás, Székkutas, Pusztaföldvár, Gádoros, Eperjes, Csorvás, Nagymágocs, Derekegyház, Kaszaper, Medgyesegyháza, Mezőkovácsháza, Fábiansebestyén; Békéssámsón, Csanytelek, Felgyő, Földeák, Hódmezővásárhely, Nagyér, Mártély, Mindszent, Algyő, Ambrózfalva, Battonya, Csanádalberti, Csanádapáca, Domaszék, Deszk, Ferencszállás, Klárafalva, Kiszombor, Maroslele, Mezőhegyes, Nagylak, Óföldeák, Pitvaros, Tótkomlós; Szarvas, Csabacsüd;

Szentes, Szegvár, Nagytőke; Makó, Királyhegyes, Magyarcsanak, Apátfalva, Kövegy, Csanádpalota, Nagylak; Szelevény, Kunszentmárton, Csépa, Tiszaug, Tiszaföldvár, Öcsöd, Tiszainoka, Cibakháza, Doboz, Gyula, Elek, Dombegyház, Bucsa, Ebes, Nádudvar, Tiszakécske, Kenderes, Kisújszállás.

A régió hulladékgazdálkodási közszolgáltatását jelenleg tíz szolgáltató látja el. A régióban található néhány település (13 db), amely önállóan végzi hulladékgazdálkodási feladatait (Doboz, Elek, Gyula, Kevermes, Dombegyház, Bucsa, Kunmadaras, Karcag-Berekfürdő, Kenderes, Kisújszállás, Tiszakécske, Nádudvar).

A régió jellemzően alföldi települések sokaságából áll. A dél-keleti országhatár miatt a határközeli települések hulladékgazdálkodási szempontból széttagozódtak. A kistérségi szolgáltatók által ellátott településeken túl további 13 település nem sorolható egyik körzethez sem, de ezen települések csatlakozása egy új nagy-régiós rendszerhez megoldható és szakmailag indokolt. A hulladékos szolgáltatók sok esetben „átnyúlnak” a szomszédos területekre. Nem mindig érvényesül a közelség elve.

A Dél-Kelet Alföld Régió mérete és más adottságai (földrajzi, illetve gazdasági, hulladékgazdálkodási helyzete) indokolja, hogy az egész régiót több hulladékgazdálkodási egységre/körzetre bontva vizsgáljuk (célszerűen általában a szolgáltatók által meghatározott felosztásban).

1.1.1. Békési körzet

A térség a közép-békési régió területén a keleti határt érintve helyezkedik el. Területileg eléggé széttagolt, sok kis településsel és rossz úthálózattal rendelkezik. (A közelsége indokoltá teszi a Békéscsabai regionális lerakó hosszú távon történő igénybevételét.) A szolgáltató a Saubermacher Békés Hulladékgyűjtő Kft. összesen 11 településen, kb. 44.000 lakost lát el: Békés, Murony, Köröstarcsa, Bélmegyér, Vésztő, Okány, Biharugra, Körösnagyharsány, Geszt, Kötgyán, Sarkadkeresztúr.

1.1.2. Békéscsabai körzet

A körzet Dél-Kelet Békésben helyezkedik el. Keletről az országhatár, délről a hódmezővásárhelyi, dél-keletről az orosházi, észak-nyugatról a gyomaendrődi körzet határolja. A terület középpontjában van a Békéscsabai Regionális Hulladéklerakó, amely 1996-ban épült, a térség egyik legnagyobb kapacitású, korszerű lerakója. A szolgáltató TAPPE konzorcium¹ által ellátott települések: összesen 36 település, több mint 160.000 lakos: Békéscsaba, Mezőberény, Telekgerendás, Újkígyós, Méhkerék, Tarhos, Csárdaszállás, Dévaványa, Zsadány, Szeghalom, Kamut, Gerendás, Almáskamarás, Ecsefalva, Dombiratos, Csabaszabadi, Füzesgyarmat, Kertéssziget, Szabadkígyós, Kétegyháza, Körösladány, Körösújfalú, Lökösháza, Újszalonta, Magyarbánhegyes, Magyarombegyház, Medgyesbodzás, Mezőgyán, Nagykamarás, Kisdombegyház, Pusztatölke, Sarkad, Kunágota, Kondoros, Vétegyháza.

¹ A konzorcium tagjai: TAPPE Kft., Békés-Manifeszt Kht., Békéscsabai Városgazdálkodási Kft.

1.1.3. Gyomaendrődi körzet

A körzet Közép-Békésben helyezkedik el. Keletről a békéscsabai, délről az orosházi, nyugatról a szelevényi körzetek határolják. Az átadás előtt álló Gyomaendrődi Regionális Hulladéklerakó² Békés-megyében hulladékgazdálkodási szempontból meghatározó jelentős szabad kapacitással és tartalék területtel rendelkező lerakó lesz. A Gyomaszolg Ipari Park Kft. összesen 4 település közel 18.000 lakosát látja el: Gyomaendrőd, Hunya, Kardos, Örménykút.

1.1.4. Orosházi körzet

A körzet Békés-megye középső részén található. Északról a gyomaendrődi, keletről a békéscsabai, délről a hódmezővásárhelyi, nyugatról a szentesi körzetek határolják. Hulladékgazdálkodási szempontból Békés-megye nagy körzete, amely jelenleg is mintegy 80.000 lakos hulladékbegyűjtését és ártalmatlanítását látja el.

A szolgáltató Orosházi Városüzemeltetési és Szolgáltató Rt. 15 települést, több mint 80.000 lakost lát el: Árpáthalom, Csorvás, Derekegyház, Gádoros, Kakasszék, Kardoskút, Kaszaper, Medgyesegyháza, Nagybánhegyes, Nagymágocs, Nagyszénás, Orosháza, Pusztaföldvár, Pusztaszőlős, Székkutas.

1.1.5. Hódmezővásárhelyi körzet

A körzet Csongrád-megye dél-keleti részén található. Dél-keletről az országhatár, délről a makói körzet, nyugatról a Tisza, északról az orosházi körzet határolja. Területi elhelyezkedése miatt kelet-nyugati irányban elnyúló. A szolgáltató A.S.A. Hódmezővásárhely Köztisztasági Kft. 26 település, közel 120.000 lakosát látja el: Algyő, Ambrózfalva, Battonya, Békéssámson, Csanytelek, Csanádalberti, Csanádapáca, Deszk, Domaszék, Felgyő, Ferencszállás, Földeák, Hódmezővásárhely, Kelebia, Kiszombor, Klárafalva, Maroslele, Mártély, Mezőhegyes, Mindszent, Nagyér, Nagylak, Óföldeák, Pitvaros, Tompa, Tótkomlós.

1.1.6. Szarvasi körzet

Területileg a gyomai körzet fogja közre nyugatról és keletről, délről az orosházi körzet határolja. A szolgáltató a hulladékgyűjtést és szállítást végző KOMÉP Kft. Az általa ellátott 2 település, közel 20.000 lakost jelent (Szarvas, Csabacsüd)

1.1.7. Szentesi körzet

A szentesi körzetet északról a szelevényi, keletről az orosházi, délről a hódmezővásárhelyi körzet, nyugatról a Tisza határolja. A szolgáltató a Szentesi Önkormányzat Városellátó Intézménye, az általa ellátott 5 település, 42.000 lakossal (Eperjes, Nagymágocs, Nagytőke, Szegvár, Szentes).

² A projektjavaslat időpontjában (2004. április)

1.1.8. Makói körzet

A körzet Csongrád-megye dél-keleti részén található. A makói körzetet délen az országhatár, északról a hódmezővásárhelyi körzet határolja. A szolgáltató Becker Pannónia Kft. által ellátott 6 település, közel 34.000 lakossal (Apátfalva, Csanádpalota, Királyhegyes, Kövegy, Magyarcsanád, Makó).

1.1.9. Szelevényi körzet

A körzet a Tisza-menti kistelepüléseket fogja össze. Keletről a gyomaendrődi, délről a szentesi körzet, nyugatról a Tisza határolja. A szolgáltató Rethmann Recycling Hungária Kft. összesen 16 település (Cibakháza, Csépa, Cserkeszölő, Kunszentmárton, Martfű, Mesterszállás, Mezőhék, Nagyrév, Öcsöd, Rákócziújfalu, Szelevény, Tiszaföldvár, Tiszainoka, Tizsakürt, Tiszasas, Tiszaug) közel 50.000 lakosát látja el.

Nincs információ a közszolgáltatás ellátásáról Bucsa és Dombegyház esetében.

1.2. Hulladékgazdálkodási szempontból való egybefüggőség, az egybefüggő területek szelektív hulladékkezelési szintje

A **békési körzet** szolgáltatója a településeken a települési szilárd hulladék begyűjtését és lerakását látja el. A körzetnek célszerű hulladéklerakási szempontból a jövőben a békéscsabai lerakóhoz csatlakoznia és egyéb hulladékkezelési műveletek is a közös logisztikai rendszerben történő működést indokolják. A terület széttagoltsága miatt indokolt egy átrakóállomás megépítése, amelyet Okány községbe terveznek. A Kft. által jelenleg használt lerakók; Békés, Köröstarcsa, Murony, Okány, Vésztő. Az öt lerakóból a békésinek 2005. április 1-jéig, a muronyinak 2005. dec. 31-ig, az okányinak 2004. dec. 31-ig, a vésztőinek 2005. június 30-ig, a köröstarcsainak pedig 2008. dec. 31-ig van működési engedélye. Békésen két éve működik szelektív hulladékgyűjtés, jelenleg 2 db hulladékgyűjtő sziget van, még ebben az évben további 11 db fog épülni. A többi településen 2004. április 1-jével indul és év végéig befejeződik a szelektív gyűjtés kialakítása (Sarkadkeresztúron már működik).

A **békéscsabai körzet** szolgáltatója a településeken a települési szilárdhulladék begyűjtését, ártalmatlanítását látja el. A szolgáltatásba bevont települések hulladékait a békéscsabai (önkormányzati tulajdon), a mezőberényi (TAPPE Kft. tulajdona), és a szeghalmi hulladéklerakókba szállítják (mindhárom esetben azonos a lerakó üzemeltetője). A három lerakó közül a Békéscsabai Regionális Lerakó kialakítása megfelel a 22/2001-es KöM rendelet előírásainak. (környezetvédelmi engedély: KFH-8435-6/1995., hulladékkezelési engedély: 90126-15/2003, telepengedély: II.3489-82001, az egységes környezethasználati engedély folyamatban) A Békéscsabai Regionális Hulladéklerakó hasznos területe összesen 16 ha. Ebből jelenleg az első ütem működik, amelynek területe 3,3 ha. A jelenleg üzemelő I. ütem medencéje várhatóan 2006-ra telik meg. Ekkor nyitják meg a II. ütemet, amelynek területe 4,0 ha. A lerakón kialakítandó medencék teljes területe 16 ha, ami 30-40 évig képes befogadni a régió hulladékait. A szeghalmi és a mezőberényi lerakót is 2008-ig tervezik működtetni, a felülvizsgálati eljárás még nem került lezárásra, az IPPC engedélyezés is folyamatban van.

A szolgáltatási területen 1997 óta történik szelektív hulladékgyűjtés. Békéscsabán 50 hulladéksziget üzemel, ahol papír, színes és fehér üveg, és műanyag palack szelektív gyűjtése

folyik. 30 nagyvállalatnál van kihelyezett szelektív gyűjtő edényzet. A szolgáltató folyamatosan bővíteni kívánja a szelektív hulladékgyűjtésbe bevont települések körét.

A gyomaendrődi körzet szolgáltatója jelenleg a településeken begyűjtött települési szilárd hulladékot a gyomaendrődi régi hulladéklerakóba szállítja, egy bányagödörbe. Ezt a lerakót csak az új, regionális lerakó átadásáig használják. A régi lerakó esetében nem nyújtottak be felülvizsgálati dokumentációt.

A megépült új gyomaendrődi regionális hulladéklerakó 2004. májusában átadásra került, a csatlakozó településekkel együtt több mint 100.000 fő hulladékát fogja befogadni. A hulladékkezelő mű tulajdonos települései (Csabacsúd, Csárdaszállás, Gyomaendrőd, Hunya, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Örménykút, Szarvas). A gyomaendrődi regionális lerakó kialakítása megfelel a 22/2001-es KöM rendelet előírásainak, egységes környezethasználati engedéllyel rendelkezik (12074-033/2004. sz. határozat). A korszerű műszaki védelem mellett zöldhulladék-komposztáló is épül. A regionális lerakó üzemeltetőjét pályázati úton fogják kijelölni, így jelenleg még nem ismert az üzemeltető. A Gyomaszolg Ipari Park Kft. a szelektív gyűjtést 2004-ben vezette be.

Az orosházi körzet szolgáltatója által működtetett orosházi hulladéklerakó 2006. június 30-ig rendelkezik működési engedéllyel (2030-5/2003. sz. határozat) mivel a lerakó nem rendelkezik megfelelő műszaki védelemmel. A lerakó szabad kapacitása kb. 130.000 m³, amely a jelenlegi állapotokat figyelembe véve 2009-ig telne meg. Az orosházi lerakón zöldhulladék komposztáló is létesül, építési engedélyezése folyamatban van. A hulladék kezelése hagyományos kompaktoros tömörítéssel és folyamatos takarással történik. Orosházán 38 db gyűjtőszigeten és 9 bevásárlóközpontban van kihelyezett szelektív hulladékgyűjtő. Medgyesegyházán 4 db gyűjtősziget van.

Orosháza, Mezőkovácsháza és Szentés önkormányzatai szándéknyilatkozatot írtak alá, mely szerint a kistérségek önkormányzatai kezdeményezik a Dél-Békési Komplex Települési Regionális Begyűjtő-kezelő Rendszer létrehozását, név szerint a következők: Almáskamarás, Árpádhalom, Battonya, Békéssámson, Csanádapáca, Csorvás, Derekegyház, Dombegyház, Dombiratos, Eperjes, Fábiánsebestyén, Gádoros, Gerendás, Kardoskút, Kaszaper, Kevermes, Kisdombegyház, Kunágota, Magyarbánhegyes, Magyardombegyház, Medgyesbodzás, Medgyesegyháza, Mezőhegyes, Mezőkovácsháza, Nagybánhegyes, Nagykomarás, Nagymágocs, Nagyszénás, Nagytőke, Orosháza, Pusztaföldvár, Pusztatölke, Szentés, Tótkomlós, Végegyháza. A települések népessége összesen 150.000 fő. Nyilatkozott továbbá a Saubermacher Magyarország Környezetvédelmi Szolgáltató Kft., hogy a Saubermacher Békés Kft., mint a térségben kommunális lakossági hulladékgyűjtést és elhelyezést végző szolgáltató csatlakozik a rendszerhez és ezzel újabb 50.000 fő hulladékát kezelheti a majdan működő rendszer.

A hódmezővásárhelyi körzet szolgáltatója 117.755 lakos hulladékgazdálkodási közszolgáltatását látja el. Saját begyűjtés keretében Hódmezővásárhelyen 50 db hulladékgyűjtő szigetet üzemeltetnek. A szelektíven gyűjtött hulladékok: papír, műanyag, üveg és fém italos doboz. Mezőhegyesen átrakóállomás üzemel, amely 25.000 lakos hulladékának kétütemű szállításához használható. A Hódmezővásárhelyi Regionális Hulladéklerakón (mely az A. S. A. Kft. tulajdonában van) a hulladékok elhelyezésére jelenleg 32.500 m² területen kialakított, műszaki védelemmel ellátott lerakótér szolgál. A regionális lerakó rendelkezik a hulladékkezelési tevékenység végzéséhez szükséges összes engedéllyel (környezetvédelmi engedély: KFH-8435-6/1995., az egységes környezethasználati engedély folyamatban, telepengedély: II.3489-82001). A lerakó üzemeltetési engedéllyel rendelkezik

2019. 10. 15-ig. Az engedély meghosszabbítása esetén a lerakó szabad kapacitását és műszaki védelmét figyelembe véve kb. 2050-ig működhet.

A szarvasi körzet szolgáltatója 2003 év elejétől folytat szelektív hulladékgyűjtést. Jelenleg Szarvason 6 db hulladéksziget üzemel. A szelektív gyűjtést a Gyomaendrődi regionális lerakó átadását követően bővíteni szándékoznak. A szelektíven gyűjtött hulladékokat 24 m³-es szállítójárművekkel szállítják el a feldolgozó üzemekbe. A hulladékgyűjtő udvar készen van, használatbavételi engedélye van. Az építés alatt álló átrakóállomás átadási határideje 2004 májusa. A szarvasi telepen külön zöldhulladék-gyűjtő és komposztáló van. A komposztálótelep éves kapacitás 600 tonna. Szarvason működik hulladéklerakó, melynek műszaki állapota nem megfelelő, szabad kapacitása 12 600 m³. Felülvizsgálati dokumentációt nem nyújtott be (elkészítésére 2004. 09. 30-ig határozat van). A lerakó bezárását követően a hulladékot a gyomaendrődi regionális lerakóra tervezik szállítani.

A szentesi körzet szolgáltatója Szentesen 2003 márciusától működteti a szelektív hulladékgyűjtést. Jelenleg 3 db hulladékgyűjtő sziget üzemel, további 6 db hulladékgyűjtő szigetet még ebben az évben kialakítanak. A lerakó jelenlegi kapacitása 45 000 m³. A lerakó szigetelése: agyag és 2 mm-es HDPE lemez, beépített monitoring rendszerrel, csurgalékvíz gyűjtő rendszerrel, 8 db. talajvízfigyelő kúttal, műszaki védelme összességében kielégítő (környezetvédelmi engedély: 28.477-9/1996, hulladékkezelési engedély: 71.734/2002, az egységes környezethasználati engedély folyamatban). A lerakó hulladékkezelése; lerakás, tömörítés, folyamatos takarás. Éves beszállított települési szilárd hulladék mennyisége: 15.000-16.000 tonna, ebből zöldhulladék 5.000 tonna. A szelektív gyűjtést hagyományos hulladékszállító jármű végzi, hulladékfajtánként külön menetben. Az elszállításig az átmeneti gyűjtést a lerakó területén, elkülönített helyen végzik. A szelektíven gyűjtött hulladékot a Szentes-MÉH Kft. szállítja el további hasznosításra. A szelektíven gyűjtött hulladékok: PET palackok, egyéb műanyag palackok, fehér és színes üveg, fém italos dobozok. A város a települési lerakót bezárja annak betelése után, de nem zárja ki bővítés esetén a továbbműködtetés lehetőségét.

A makói körzet szolgáltatója a megkeresett szolgáltatók közül egyedül nem adott meg adatokat az általa végzett hulladékgazdálkodási tevékenységről. A makói lerakó a város tulajdona, az üzemeltetővel kötött szerződésük 2009. december 31-ig érvényes. A lerakó felülvizsgálati eljárása folyamatban van, működési engedély még nem született, a lerakó műszaki védelme egyébként kielégítő, szabad kapacitása 502.000 m³. Makón a komposztáló próbaüzem alatt van. A közszolgáltatás díját – az üzemeltető állásfoglalása alapján – az önkormányzat állapítja meg, egyéb üzemeltetési kérdésekben a szolgáltató dönt.

A szelevényi körzet szolgáltatója végzi a begyűjtést és üzemelteti a Tiszazugi Hulladékkezelő Központot. A településeken elkezdődött a szelektív hulladékgyűjtés. A Szelevény-Kunszentmárton határán található hulladéklerakó a felülvizsgálati dokumentáció alapján a 469-12/2003.sz. határozatban működési engedélyt kapott 2007. október 31-ig. A lerakó műszaki védelme kielégítő, a lerakótelep Kunszentmárton Város Önkormányzata tulajdonában, de Szelevény területén van. A kezelő telepen kialakításra terveztek egy inert hulladék feldolgozó/hasznosító egységet, - amely engedélyezési fázisban van - ill. egy komposztáló egységet.

A hulladéklerakó IPPC engedély köteles, az eljárás folyamatban van. Jelenleg az 1.,2.,3. számú kazetták feltöltése folyik, de az üzemeltető már jelezte a 4.sz. kazetta megnyitását

várhatóan a közeljövőben. A telep valódi nagyságát figyelembe véve igény szerint bármikor bővíthető. Engedélyezett kapacitás: 750.000 m³, szabadkapacitás: 250.000 m³.

1.3. Regionális hulladékgazdálkodási terv alapján meghatározott elképzelés

A **békési körzet** a regionális hulladékgazdálkodási terv alapján a békéscsabai regionális hulladéklerakóhoz fog csatlakozni. A szolgáltatóhoz tartozó települések hulladékgazdálkodási terve még nem készült el, de 2004. július 31-ig minden településen elkészítik azokat. A békési lerakót az engedély alapján 2005. március 31-ig működtetetik, bezárását követően a békéscsabai és a gyomaendrői lerakó közül a kedvezőbb feltételeket nyújtót fogják választani.

A **békéscsabai körzet** hulladékgazdálkodási szempontból meghatározó lerakója a Békéscsabai Regionális Lerakó. A regionális hulladékgazdálkodási tervben is kiemelt jelentősége van. A 2005-ös és a 2006-os évtől további szolgáltatók csatlakoznak (pl. Gyula város) mint hulladékbeszállítók. A békéscsabai telephelyen szelektív hulladékválogató üzemel, amelynek jövőbeni üzemeltetése függ a REVET cég által megépítendő hulladékfeldolgozó üzemtől. A REVET cég által építendő válogató üzemcsarnok megvalósíthatósági tanulmányának készítése jelenleg folyamatban van. Az olasz cég és a város közös konzorciumában valósulna meg a létesítmény, a tárgyalások még folynak.

A **gyomaendrői körzetben** meghatározó szerepe lesz a Gyomaendrői Regionális Hulladéklerakónak. Megépítése a területi hulladékgazdálkodási tervben szerepel. A regionális lerakó több mint 100.000 lakos települési szilárd hulladékának elhelyezésére lesz alkalmas. A lerakó megnyitását követően a Szarvasi KOMÉP Kft. és a környező, más szolgáltatók által ellátott települések is a gyomaendrői regionális hulladéklerakóba fognak szállítani.

Az **orosházi körzetben** regionális lerakót terveznek építeni. Ez az elképzelés jelenleg nem szerepel a területi hulladékgazdálkodási tervben és szakmailag sem indokolt új lerakási kapacitás kiépítése. Ha a regionális lerakó nem épül meg, akkor átrakóállomást terveznek építeni.

A **hódmezővásárhelyi körzet** számára a regionális hulladékgazdálkodási terv szerint a célkitűzés: a szolgáltatási terület kiterjesztése, a hulladék szervesanyag-tartalma csökkentésének elősegítése szelektív gyűjtéssel. Az A.S.A. Hódmezővásárhely Köztisztasági Kft. a kertvárosokban kihelyezett zöldhulladék gyűjtők darabszámát növelni fogja. Ezáltal csökkenni fog a lerakott zöldhulladékok mennyisége, és teljesíteni tudja a törvény által előírt komposztálandó zöldhulladék mennyiségeket. A szolgáltató terve a szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése az összes ellátott településen, és a depóniagáz hasznosítása fűtésre, később elektromos energia előállítására. A lerakó kapacitásának kihasználására a jelenlegi 120.000 lakos ellátottságot 250.000 lakosig szeretnék bővíteni.

A **szarvasi körzetből** a regionális hulladékgazdálkodási terv alapján a Gyomaendrői Regionális Hulladéklerakó üzembe helyezését követően a gyomaendrői lerakóba fognak szállítani. A meglévő szolgáltatási rendszert az előírásoknak megfelelően üzemeltetni akarják a jövőben is. A szarvasi lerakó rekultivációját meg kell valósítani.

A szentesi körzetben a regionális hulladékgazdálkodási területi terv szerint a szentesi lerakó korszerű, műszaki védelemmel ellátott lerakó, érvényes üzemelési engedéllyel rendelkezik. A terv szerint egy 120.000 m³-es befogadóképességű kazetta nyitható még.

A makói körzet lerakójának működésével a regionális hulladékgazdálkodási terv hosszú távon számol.

A szelevényi körzetre vonatkozóan a regionális hulladékgazdálkodási terv nem tartalmaz információkat.

1.4. A körzet tervezett hulladékgazdálkodási projektjeinek adatai

A békési körzet lerakóját 2005. március 31-ével bezárni kötelesek, ezt követően a hulladékot a békéscsabai regionális hulladéklerakóba szeretnék szállítani. A régió tervezett hulladékgazdálkodási projektje szerint Okányban átrakóállomás kerül megépítésre. A szelektív gyűjtést bevezették Békés és Sarkadkeresztúr településeken és a többi közszolgáltatásba bevont településre is ki akarják terjeszteni.

A békéscsabai körzetben Békéscsaba Önkormányzata tárgyalásokat folytat a REVET olasz hulladékgazdálkodási céggel, hulladékfeldolgozó létesítéséről. A hulladékfeldolgozó a tervek szerint a Békéscsabai Regionális Lerakó mellé épülne. A jelenlegi lerakó bővítését és a II. ütem építési munkálatait várhatóan 2006-ig el kell végezni. A békéscsabai lerakó tervezésére és bővítésére közbeszerzési eljárással pályázatot fog kiírni a helyi önkormányzat. Az új II. ütem megnyitásával 2006 után biztosítva lesz a regionális lerakó folyamatos működése. A város minimum 3 db hulladékudvar megépítését tervezi Békéscsabán, a szolgáltató pedig bevezeti minden településen a szelektív hulladékgyűjtést. Kunágotán komposztáló telepet és átrakó állomást terveznek létesíteni.

A gyomaendrődi körzetben a Gyomaszolg Ipari Park Kft. Gyomaendrődön megkezdte a szelektív hulladékgyűjtést. Öt helyen kialakította a hulladékgyűjtő szigeteket. A 2004-es évben kerül átadásra a hulladékudvar. A tervek szerint a Kft. a kapcsolódó településeken is megkezdte a gyűjtőpontok kialakítását. Beállításra került a szelektíven gyűjtött hulladékok speciális gyűjtőjárműve.

Az orosházi körzetben az Orosházi Városüzemeltetési és Szolgáltató Rt. felvállalná az Orosházán megépülő regionális hulladék lerakó üzemeltetését és a regionális lerakó megépítését követően egy hulladékfeldolgozó üzemet építenének. A terv tartalmazza egy hulladékgyűjtő udvar, valamint egy zöldhulladék-komposztáló megépítését komposztáló megépült, engedélyének módosítása folyamatban van. Megjegyzendő, hogy új térségi lerakó kapacitás építése nem indokolt még egy új térségi rendszer kialakítása esetén sem, vagy új ártalmatlanítási mód (égetés) telepítése, vagy a kiépült lerakó kapacitások racionális kihasználása (átrakó állomásokon keresztül) lehet cél.

A hódmezővásárhelyi körzetben a jelenleg begyűjtött hulladékmennyiségek alapján 2006-ig ki kell építeni a lerakó III. ütemét. Az így megnyitott új medencével biztosított a regionális hulladéklerakó 2006 utáni működése. A szelektív hulladékgyűjtést addig bővítik, amíg az összes szolgáltató településen nem lesznek gyűjtőszigetek.

A szarvasi körzetben a 2004-es évben átadásra kerül Szarvason az átrakóállomás, beüzemel a hulladékgyűjtő udvar és működik a komposztáló telep. A régi lerakót 2006. dec. 31.-ig bezárják és ezt követően rekultiválják. A kistérség jelenleg még önálló körzetként szerepel, de a Gyomaendrődi Regionális Hulladéklerakó átadását követően annak körzetéhez fog tartozni. A hulladékgyűjtést és -szállítást továbbra is a KOMÉP Kft. fogja ellátni.

A szentesi körzetben a jelenlegi lerakó 2009-ig betelik. Az egyik elképzelés szerint tovább lenne bővítve a lerakó, egy újabb medence megépítésével. Mivel a jogszabályban előírt 100.000 lakos hulladékának ártalmatlanítására vonatkozó igényt nem tudja a szolgáltató biztosítani, ezért még nem eldöntött, hogy a lerakó fejlesztését vagy más regionális rendszerhez való kapcsolódást választják (Szentes csatlakozik az Orosháza által szervezett régióhoz).

A makói körzetre vonatkozóan a szolgáltató többszöri megkeresésünkre sem közölt adatokat. A makói komposztáló próbaüzemet végez.

A szelevényi körzetben a hulladékkezelő központ szolgáltatója további csatlakozó településekre számít, és folyamatos fejlesztéseket végez. Az Észak-Alföldi Regionális Hulladékgazdálkodási Tervben ez figyelembe vételre került és a létesítmény a közép és hosszú távú számításokban szerepel, mint a térség meghatározó hulladékgazdálkodási egysége, középtávú fejlesztési tervek megvalósulása esetén pedig, mint komplex egysége.

Gyulán működik a komposztáló, a város teljes zöldhulladékát képesek fogadni és kezelni.

1.5. Helyzetelemzés, projekt kialakítási, kapcsolódási lehetőségek

Jelenleg túlzottan széttagolt a térség a feladatok ellátása vonatkozásában, sok a kis körzetet kiszolgáló, elavult létesítmény, a szolgáltatási körzetek egymásba ékelődnek. A közép- és hosszú távra tervezett hulladékkezelést regionális szinten kell megoldani, mert így biztosítható a maximális színvonal minimális költségek mellett, és így van lehetőség külső források igénybevételeire azokhoz a beruházásokhoz, amelyekre a jogszabályokban előírt színvonalú szolgáltatások biztosításához szükség van.

A közeljövőben megoldandó feladatok:

- a meglévő kapacitások kihasználása mindaddig, amíg a felügyelőségek a lerakókat működni engedik (ez a műszaki védelem nélküli lerakók esetében néhány év (max. 2009-ig), majd ezt követően ezek rekultivációja,
- valamennyi még működő lerakó esetében a biológiailag lebomló szervesanyag-tartalmú hulladék lerakási arányának csökkentése a Hgt.-ben előírt mértékben,
- a lerakókra nem szállítható biohulladékok szelektív gyűjtésének megszervezése, egyrészt a házi komposztálás mértékének növelése, valamint komposztálótelepek létesítése és működtetése,
- a hasznosítható további hulladékok (főleg csomagolási papír-, műanyag-, fém-, üveghulladék) szelektív gyűjtésének fejlesztése gyűjtőpontok, hulladékudvarok kialakításával, a szelektíven gyűjtött hulladékok utóválogatása,

- az építési-bontási (inert) hulladék lehetőség szerinti maximális hasznosítása érdekében feldolgozó telepek kiépítése,
- a korábban felhagyott, illetőleg a közeljövőben betelő lerakók rekultiválása, utógondozása.

A térségben rendelkezésre áll megfelelő műszaki védelmű lerakókapacitás, így az alapvető ártalmatlanítási feladatok ellátása megoldható a **békéscsabai, gyomaendrői és hódmezővásárhelyi lerakókkal**. Három lerakó műszaki állapota kielégítő (**Makó, Szelevény, Szentés**), amelyek szintén szolgálhatják akár 2009 után is a hulladékkezelő rendszerek ártalmatlanítási feladatait. Új lerakó építésére nincs szükség. (Az orosházi régióban a dél-békési települések regionális lerakó megépítését tervezik. A lerakó nem szerepel a területi hulladékgazdálkodási tervben, és szakmailag nem is indokolható, ezért ha az érintett önkormányzatok szándéknyilatkozatot tesznek, csak a területi hulladékgazdálkodási terv módosításával a következő tervciklusban³ kerülhet sor annak megvizsgálására, hogy szükség van-e a kapacításra.)

A gyűjtőközetek több szolgáltató működését érintik, és begyűjtés, szállítás szempontjából ez nem akadályozó tényező, bár a gazdaságos működtetés érdekében nagyobb együttműködési készség lenne szükséges, és célszerűen telepített átrakóállomásokkal kell fokozni a szállítás hatékonyságát, gazdaságosságát. El kell érni, hogy a három lerakón csak a más módon nem hasznosítható, feldolgozható hulladék lerakására kerüljön sor.

A szelektív hulladékgyűjtés létesítményei több településen rendelkezésre állnak, illetőleg kiépítés alatt vannak, azok kapacitását azonban várhatóan folyamatosan növelni szükséges. Nem megoldott a térségben a szelektíven gyűjtött hulladékok feldolgozásra előkészítése, vagyis utóválogatása, bálázása stb., erre a célra kezelőtelepet kell létrehozni, célszerűen a hulladékkezelés súlypontjában (a térség valamelyik nagyvárosában), ugyancsak térségi szinten kell megoldani a komposztálást, ami célszerűen a házi komposztálás preferálását jelenti, még a fejlesztési projekt megvalósulása előtt, és a telepi komposztálást (a szennyvíziszappal együtt) a projekt keretében.

2. A nemzetközi támogatásokból kimaradt területek fejlesztési lehetőségei

A jelen tanulmány egyik célja, annak meghatározása, hogy a „fehér foltnak” minősülő területeken milyen módon, milyen költségekkel és milyen támogatási igényekkel lehet, illetve célszerű komplex hulladékgazdálkodási rendszereket beindítani.

A következőkben becsüljük a szükséges intézkedések irányát és nagyságrendjét. Kiindulási alapnak a már „futó” projektekből levont következtetéseket és a helyzetfelmérés eredményeit tekintjük. Ennek megfelelően az alábbi gondolatmenetet alkalmazzuk:

1. Megállapítjuk, hogy mely területeken van egyáltalán szükség „beavatkozásra”, azaz új projekt szervezésének előmozdítására. (Ahol ez a tervezés már megtörtént, illetve történik, nyilvánvalóan a jelen tanulmány kereteit jóval meghaladó precizitású projekt tervezés folyt, illetve folyik. Ezek a területek valójában már átsorolhatók a megszerveződött projektekkal már lefedett régiók közé.)

³ 2008 után

2. Összegezzük a beruházási igényeket azokra a területekre, amelyeken új rendszerek szerveződése célszerű.
3. A beruházási igényekhez a „futó” projektek tervezéséből levont következtetések felhasználásával nagyságrendi költségbecslést adunk.
4. Gazdasági, gazdaságpolitikai megfontolásokat is figyelembe véve teszünk javaslatot az adott terület kezelésére.

A javaslat hulladékgazdálkodási szakmai szempontok alapján készült, alapvetően azzal a filozófiával, hogy a települési hulladékok kezelését akkor lehet környezetkímélő módon és gazdaságosan megvalósítani, ha

- nem csak a hulladék begyűjtése és ártalmatlanítása történik meg, hanem a szelektív hulladékgyűjtés segítségével a hasznosítható és veszélyes hulladékok elkülönítése, hasznosítónak átadása, valamint a maradék hulladék ártalmatlanítása,
- a hulladék kezelése korszerű eszközökkel és létesítményekben valósul meg, regionális szervezésben, mert így biztosítható a költségek optimuma,
- a régi lerakók felülvizsgálatra, a felhagyott lerakók rekultiválásra kerülnek,
- a szükséges fejlesztésekhez, rekultivációhoz állami és nemzetközi forrásokat vesznek igénybe az önkormányzatok.

A szakmai filozófia átültetése a Dél-Kelet Alföld régiójába a jelenlegi állapotokból kiindulva a jövőre nézve fogalmaz meg célkitűzéseket. A javaslat a feladatokat a régió adta keretek között tervezi megoldani, ami azt jelenti, hogy a más régiók közreműködésével ésszerűbben, logikusabban megoldhatónak látszó esetekben sem teszünk ilyen javaslatot. Jelen esetben régió alatt nem a statisztikai régiót értjük, hanem azt a területet, ahol egységes projektben, korszerű szolgáltatással el nem látott „fehér foltok” vannak a Dél-Kelet Alföld területén.

Ennek indoka, hogy vizsgálataink szerint a jelen régiót határoló más régiók már projektekbe szerveződtek, azokról már pozitív döntés született, a fejlesztések megkezdődtek. Az ilyen módon meghatározott projektekhez hozzájárulni már nem célszerű, mert a nemzetközi (EU) forrásokból való támogatottságukból következően minden módosítás számtalan szerződés megváltoztatását, pénzügyi és logisztikai változtatásokat vonna magával, ami a projektek szereplőinek okozna nehézséget. Ezért a csatlakozó területeken megvalósuló projektekbe társulni a kimaradó településeknek nem javasolható. A tárca állásfoglalása szerint a rendelkezésünkre álló eszközökkel védjük a korábban kialakult projektek egységét, még akkor is, ha célszerűségi okok indokolnák egyes települések utólagos integrációját.

A „fehér foltok” területére az egységes projekt összeállításának és megvalósításának indoka továbbá az, hogy a szükséges fejlesztésekhez a források biztosítását csak az EU-források igénybevételel látszik lehetségesnek, amelyet a magyar kormányzat kiegészít.

Az EU-források felhasználása során tekintettel kell lenni azokra a követelményekre, amelyet a közösség támaszt, így pl. a támogatott projekt mérete, a beruházás volumene, ami azt jelenti, hogy célszerű a javasolt – magyar viszonyok között nagynak tűnő – térség egy projektként történő kezelése.

A csak hazai forrásokból történő támogatás fedezete lényegesen kisebb összeg, vagyis kisebb arányú is, ezért az önkormányzatok számára kedvezőtlenebb megoldás, viszont a javasolt projekt fejlesztésének kezdeti időpontjáig számos kisebb fejlesztés megoldható (ami a projekt keretösszegét csökkentheti).

A javaslat tehát nem csak Békés megyével számol mint projekterülettel, hanem az ország dél-keleti területén mindazokkal a településekkel, amelyek nem részesei EU-források igénybevitelével történő hulladékgazdálkodási fejlesztéseknek. Ezért javaslatunk kiterjed Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar, Csongrád és Bács-Kiskun megye egyes településeire is (ld. Később a „körzetekből kimaradó települések”-nél)..

Javasoljuk egy égetőmű üzembe állítását és három kezelési központ kialakítását a meglévő gyűjtőkörzetek közel változatlanul hagyása mellett, hiszen ezekben az esetekben már korábban megkötött közszolgáltatói szerződéseket feltételezünk. (Az ésszerű változtatások miatt szükséges szerződésmódosítások külön vizsgálat tárgyát képezik.)

Az égetőművet célszerű a régió geometriai és hulladékkezelési súlypontjának közelébe tervezni (Orosháza térségébe). Az égetőmű kb. 100.000 t/év kapacitás mellett képes más EU-s projektek területéről (pl. Szeged) is fogadni kezelt hulladékot égetésre. Égetésre csak a szelektív hulladékgyűjtés után maradó hulladék kerüljön, előkészített állapotban, ami előzetes fizikai-biológiai lebontást jelent, és a szállítás és tárolás megkönnyítése érdekében bálázást/csomagolást (az égetőműbe szállított kezelt hulladékmennyiség 1/3-a a keletkező mennyiségnek, fűtőértéke pedig a barnaszénével azonos). A szelektív hulladékgyűjtés megvalósítása és az égetőmű üzembe állítása következtében megváltozik a hulladékáramok útja, ezért a szolgáltatások változásával is számolni kell.

A jelenleg működő szolgáltatások terén változással kell számolni az égetőmű létesítését követően azért is, mert a ma még működő lerakók egy része bezárásra kerül (Szarvas, Orosháza stb.), így ezek a gyűjtőkörzetek a bezárást követő időponttól kezdődően lerakási szempontból a regionális lerakókat (Békéscsaba, Hódmezővásárhely, Gyomaendrőd) veszik igénybe. A lerakók bezárása nem egy időben történik, szabad kapacitásuktól, illetőleg a felügyelőség engedélyeitől függően.

2.1. A lerakók helyzete jelenleg

Békéscsaba:	A korszerű lerakó 240.000 m ³ szabad kapacitással rendelkezik, és ennek betelését követően további bővítésre van lehetőség, hosszú távon működhet (a jelenlegi I. ütem 80 %-os beteltségű).
Gyomaendrőd:	A lerakót 2004 májusában adják át, kiépített kapacitása 540.000 m ³ , hosszú távon működhet.
Hódmezővásárhely:	Az (A.S.A. kezelésében levő) lerakó szabad kapacitása 160.000 m ³ , hosszú távon működhet.
Makó:	450.000 m ³ szabad kapacitás, kedvezőtlen földrajzi helyen. Az új projekt beindulásánál mint tartalékkal célszerű számolni.
Szentes:	245.000 m ³ szabad kapacitás, nincs szándék a fejlesztésére. Célszerű maximális mértékben kihasználni a rendelkezésre álló kapacitást, illetőleg inert lerakóként használni.
Szelevény:	A Tiszazugi Regionális Hulladékkezelő Központ hosszú távú tervekkel rendelkezik, folyamatos fejlesztéseket végez. A szelevényi lerakó 250 000 m ³ szabad kapacitással rendelkezik.

Jelenleg még működik a körzetben: Szeghalom, Mezőberény, Békés (2005. március 31-ig működési engedély), Köröstarcsa (2008. december 31-ig működési engedély), Murony (2005. december 31-ig működési engedély), Okány (2004. december 31-ig működési engedély), Vésztő (2005. június 30-ig működési engedély), Gyomaendrőd-régi, Orosháza (2006. június 30-ig működési engedély), Szarvas.

A legnagyobb lerakók hosszú távon működhetnek (engedélyeik vannak, tartalék területek rendelkezésre állnak), új lerakó építése nem szükséges. Feltehetően a regionális projekt jóváhagyása és a beruházások a rövid távon működő lerakók bezárását követően kezdődhetnek csak meg, tehát már a kezdettől a három-négy régióközpontban valósulhat meg a kezelés.

A régióközpontok és a kiszolgált települések távolsága, illetve az útviszonyok több esetben átrakóállomások üzembe állítását teszi szükségessé (pl. Makó-, Kunszentmárton-, Szentese-, Szeghalom-, Sarkad-, Mezőkovácsháza, Okány, Kunágota-, Orosháza körzetében, illetve a hajdú-bihari települések valamelyikén, ha ehhez a régióhoz kívánnak csatlakozni). Már jelenleg is működik átrakó Mezőhegyesen és Szarvason.

A biohulladék komposztálására – a házi komposztálás gyakorlati megvalósításán túl - komposztáló kapacitásokat kell létrehozni. Szentesen, létesítés alatt van, Kunágotán terveznek létesíteni komposztáló telepet, Orosházán elkészült, az engedély módosítása folyamatban van, Gyulán működik, Szarvason engedélyezés alatt van, Makón a próbaüzemelés folyik. A megépített vagy fejlesztés alatt lévő kapacitások figyelembe vétele mellett kell meghatározni szükséges-e további kapacitásnövelés, a meglévők bővítése.

A régióban javasolható két válogatómű megépítése Békéscsaba, Hódmezővásárhely körzetében, tekintettel az olasz REVET céggel folyó tárgyalásokra (nincs bővebb információ arról, milyen technológiát és milyen finanszírozási konstrukcióban kívánnak létrehozni). Megfontolandó a magáncéggel közös vállalkozás létesítése, ha EU-forrásokat is használni szeretnének az érintett önkormányzatok.

Bár komolyabb kezdeményezés történt már eddig is a szelektív hulladékgyűjtés, -kezelés bevezetésére, az ehhez szükséges infrastruktúra érdemben csak 3 nagyobb városban (Hódmezővásárhely, Gyula és Orosháza) áll rendelkezésre. (Az egész régiót tekintve a lakosságnak csak kis %-a él elvileg hatékonyan működtethető szelektív hulladékgyűjtéssel ellátott területen.)

Az orosházi hulladéklerakót célszerű inert lerakóként működtetni, a szükséges műszaki fejlesztések után.

Mind a regionális célokat kiszolgáló inert lerakókat, mind a komposztáló telepeket olyan mobil gépekkel kell kiszolgálni, amelyek alkalmasak az időszakonkénti helyváltoztatásra, és ily módon megvalósítható az, hogy több viszonylag kisebb kapacitású telep létesülhessen (ezáltal a szállítási költségek csökkennek), ugyanakkor megtakarítás érhető el a gépi felszerelésben a mobil gépek használatával. A mobil gépek kapacitását úgy kell megválasztani, hogy alkalmas legyen a több telephelyen történő kezelésre, tervszerű helyváltoztatás mellett.

2.2. A körzetekből kimaradó települések és kapcsolódási lehetőségei

A jelenlegi felmérés alapján az 1.1.1.-1.1.9. körzetekből kimaradt azon települések, amelyek nem részesei más, korszerű, térségi hulladékkezelési rendszernek:

Békés megye	Hajdú-Bihar megye	Bács-Kiskun megye	Jász-Nagykun-Szolnok megye
Doboz	Ebes	Tiszakécske	Kunmadaras
Gyula	Nádudvar		Berekfürdő
Elek			Karcag
Kevermes			Kenderes
Dombegyház			Kisújszállás
Bucsa			

A felsorolt települések esetében – földrajzi elhelyezkedésük alapján – célszerűségi szempontok meghatározhatják, hogy melyik körzethez célszerű csatlakozniuk:

Békés-megye

Doboz, Gyula, Elek, Kevermes, Bucsa és Dombegyház számára javasolható a békéscsabai régióhoz csatlakoznia.

Hajdú-Bihar-megye

Ebes településen az A.K.S.D. Kft. a közszolgáltató, a településen működik a szelektív hulladékgyűjtés, a település hulladékait a debreceni lerakóra szállítja, így a gyakorlatban a Hajdú-Bihar-megyei ISPA projekthez már csatlakozott (bár a társulási szerződést nem írta alá). Ezért a jelen projektjavaslatban mint fejlesztendő településsel nem számolunk.

Nádudvaron a helyi önkormányzat a közszolgáltató, a hulladékot a városi hulladéklerakóba szállítja. A nádudvari hulladéklerakó 2009. május 31-ig IPPC engedéllyel rendelkezik, az üzemeltetője az A.K.S.D. Kft. A lerakó még akár 10-12 évig is üzemelhet, műszaki védelme megfelelő. A jelen projektjavaslatban – a lerakási feladatokon túl – a hulladékgazdálkodás további vonatkozásában célszerű a települést figyelembe venni.

Bács-Kiskun megye

Tiszakécske reális lehetősége a szelektív lerakó igénybevételével a gyomaendrődi régióhoz való csatlakozás, - mivel korábban nem csatlakozott a Duna-Tisza köze vagy a Szolnok ISPA projekthez -, amennyiben feladatai ellátásához állami és/vagy nemzeti forrásokat is szeretne igénybe venni. A jelen projektjavaslatban ezért célszerű a települést figyelembe venni.

Jász-Nagykun-Szolnok-megye

Kunmadaras hulladéklerakója 2005. 12. 31-ig rendelkezik működési engedéllyel. A település a Tisza-tavi Regionális Hulladékkezelő Központ (Tiszafüred) csatlakozott.

Karcag, Berekfürdő: Berekfürdő település Karcag városi hulladéklerakójába szállítja hulladékát, a hulladéklerakó kizárólag a két település hulladékát fogadja. Jelenleg IPPC

engedélyeztetési eljárása folyamatban van. A lerakó 1999-ben kezdte meg működését, akkori tervezett kapacitása 1.000.000 m³, jelenleg 790.000 m³ szabad kapacitással rendelkezik. A jelen projektjavaslatban – a lerakási feladatokon túl – a hulladékgazdálkodás további vonatkozásában célszerű a települést figyelembe venni.

Kenderes és Kisújszállás számára – mivel korábban nem csatlakoztak a Hajdú-Bihar vagy a Szolnok ISPA projekthez -, lehetőségként a jelen projektjavaslathoz történő csatlakozás maradt, amennyiben feladataik ellátásához állami és/vagy nemzetközi forrásokat is szeretnének igénybe venni. Kenderes település Kisújszállás hulladéklerakójára szállítja a hulladékot, amely várhatóan csak 2007. dec. 31-ig fog működni. Ezután a gyomaendrődi régióhoz történő csatlakozása lehetséges.

Megjegyzések:

- Felgyő település részese a megvalósítás szakaszában lévő Homokhátsági ISPA projektnek, ami azt jelenti, hogy annak beüzemelését követően a település más régióhoz fog tartozni (ezért a jelen projektjavaslat tervezési időszakában itt már nem kell a hulladék kezelésével számolni).

2.3. A szelektív gyűjtés eszköz- és létesítményjegyzéke

A szelektív hulladékgyűjtés szükséges mértékű megvalósítását lehetővé tevő eszközök és létesítmények (gyűjtőszigetek, hulladékudvarok, komposztálók) becsült mennyiségét a **szelektív hulladékgyűjtés országos programja** témájú tervezetnek a régióra vonatkozó része tartalmazza, az itt közölt számok abból származnak, vagyis elvi számításon alapulnak és nem veszik figyelembe azt, hogy a térségben már valamilyen szinten megkezdődött, kialakult a szelektív gyűjtés. A tanulmány szerint az ellátni tervezett 628 ezer lakos esetén szükség van mintegy 600 db gyűjtőszigetre, 35 db hulladékudvarra, 6-10 db komposztálóra és 6 db válogatóra.

Az országos program jelzett része tájékoztatásul szolgálhat, de a régióra vonatkozóan pontos tervezést kell végezni, ha a települések a projektfejlesztést elhatározzák.

A szelektív gyűjtés megvalósításához 26.000 Ft/fő beruházási költséggel lehet számolni (teljes kiépítés esetén). Ennek összes költsége a régió egészére (628.000 lakosra) mintegy **16,3 milliárd Ft**.

A régió szinten történő hulladékkezelés magával hozza a hulladékok nagyobb távolságon, gazdaságosan történő szállításának szükségességét is, amit átrakóállomásokkal kell megoldani.

2.4. Rekultivációs feladatok

A települési szilárdhulladék lerakók rekultivációjára készült országos program⁴ szerint a következő lerakók esetén kell gondoskodni a rekultivációs feladatok elvégzéséről. A

⁴ Az országos program első (nem végleges) változata alapján.

tanulmány számított adatai a projekt összeállítása esetén konkrét felméréssel, mérésekkel pontosítandók.

A Dél-Kelet Alföldi Régió területén 112 db, összesen 7702 M Ft rekultivációs költségű lerakó található.

Település⁵	Költség, M Ft	Rekultiválás módja
Kunágota	6	tájba illesztés
Makó	258	rekultiválás
Szegvár	100	rekultiválás
Orosháza	209	rekultiválás
Békéssámson	83	rekultiválás
Csanytelek	62	rekultiválás
Tizsakécske	244	rekultiválás (földdel takarva)
Battonya	102	rekultiválás
Mezőkovácsháza	39	rekultiválás
Szentes	488	rekultiválás
Tótkomlós	146	rekultiválás
Maroslele	32	rekultiválás
Mindszent	49	rekultiválás
Magyarcsanak	45	rekultiválás
Mártély	190	rekultiválás
Óföldsík	8	rekultiválás
Tiszaug	59	rekultiválás
Almáskamarás	51	rekultiválás
Árpádhalom	28	rekultiválás
MagyarNagymágocs	149	rekultiválás
Ambrózfalva	6	rekultiválás (földdel takarva)
Medgyesegyháza	71	rekultiválás
Medgyesegyháza	84	rekultiválás
Derekegyház	21	rekultiválás
Székkutas	12	rekultiválás
Földeák	25	rekultiválás
Pusztaföldvár	45	rekultiválás
Csanádpalota	31	rekultiválás
Székkutas	30	rekultiválás
Kaszaper	30	rekultiválás
Csanádalberti	5	rekultiválás
Klárafalva	4	rekultiválás
Csanádapáca	82	rekultiválás
Kövegy	14	rekultiválás
Nagyszénás	34	rekultiválás
Pitvaros	2	rekultiválás
Apátfalva	135	rekultiválás
Királyhegyes	8	rekultiválás

⁵ Egy település többször is szerepelhet a listában (több lerakója van)

Mezőhegyes	52	tájba illesztés
Kevermes	7	tájba illesztés
Nagytóke	22	tájba illesztés
Nagybánhegyes	34	tájba illesztés
Kétegyháza	37,5	rekultiválás
Lökösháza	33	rekultiválás
Bucsa	97	rekultiválás
Geszt	28	rekultiválás
Gyula	237	rekultiválás
Dévaványa	142	rekultiválás
Gerendás	11	rekultiválás
Mezőgyán	39,5	rekultiválás
Gyomaendrőd	61	rekultiválás
Körösnagyharsány	71	rekultiválás
Biharugra	117	rekultiválás
Békés	109,5	rekultiválás
Hunya	14	rekultiválás (földdel takarva)
Szarvas	231	rekultiválás
Doboz	150	rekultiválás
Elek	36	rekultiválás
Sarkad	72	rekultiválás
Újkígyós	40	rekultiválás
Ecsefalva	59	rekultiválás
Kondoros	79	rekultiválás
Kétsoprony	8	rekultiválás
Szabadkígyós	22	rekultiválás
Füzesgyarmat	100	rekultiválás
Vésztő	158	rekultiválás
Zsadány	12	rekultiválás
Csabacsúd	51	rekultiválás
Csorvás	27	rekultiválás
Kamut	5	rekultiválás
Körösladány	20	rekultiválás
Kötegyán	13	rekultiválás
Csárdaszállás	11	rekultiválás
Telekgerendás	4	rekultiválás
Mezőberény	79	rekultiválás
Murony	12	rekultiválás
Bélmegyér	9	rekultiválás
Körösúfalu	17	rekultiválás
Méhkerék	28	rekultiválás (földdel takarva)
Méhkerék	45	tájba illesztés
Okány	15	tájba illesztés
Sarkadkeresztúr	15	tájba illesztés
Szeghalom	139	tájba illesztés
Szeghalom	17	tájba illesztés
Tarhos	12	tájba illesztés

Kertéssziget	5	tájba illesztés
Köröstarcsa	5	tájba illesztés
Örménykút	7,5	tájba illesztés
Kardos	2	tájba illesztés
Ebes	67	rekultiválás
Kunmadaras	52	rekultiválás
Kunszentmárton	167	rekultiválás
Karcag	288	rekultiválás
Karcag	111	rekultiválás
Karcag	178	rekultiválás
Berekfürdő	92	rekultiválás
Tiszaöldvár	110	rekultiválás
Öcsöd	38	rekultiválás (földdel takarva)
Tiszainoka	10	rekultiválás
Tiszainoka	4	rekultiválás
Kisújszállás	251	rekultiválás
Kisújszállás	25	rekultiválás
Cibakháza	107	rekultiválás
Kenderes	128	rekultiválás
Kenderes	57	rekultiválás
Tiszasas	60	rekultiválás
Szelevény	45	rekultiválás
Szelevény	13	rekultiválás
Tiszaürt	64	rekultiválás
Nagyrév	18	rekultiválás
Cserkeszölő	173	rekultiválás
Csépa	39	rekultiválás
Összesen:	7702	

2.5. A projektjavaslat előnyei és gyengeségei

A projekt(ek) összehangolását a térségben jelentősen megnehezíti a szolgáltató cégek közötti harc a piac megszerzéséért. A szakértelem épp ezért nem is hulladékos szakmai téren, inkább a projektszervezés terén hiányzik az önkormányzatoknál. A támogatási rendszerek és lehetőségek mélyebb ismeretében a szolgáltatók érdekei összehangolhatók lehetnének a közösségi támogatások megszerzése érdekében.

A szolgáltatók küzdelmének ugyanakkor egyik – a köz javát szolgáló – hozadéka, hogy a fejlesztések jelentős részét maguk is végrehajtják, mert ez a jól felfogott saját, hosszú távú érdeküket is szolgálja.

3. A fejlesztési lehetőségek és támogatási igények összefoglalása

Az egyes körzetekre speciális, az adottságoknak megfelelő intézkedési, támogatási rendszer kialakítása szükséges, míg az egész térségre vonatkozóan az égetőmű létesítése és használata

miatti beruházás és szervezés indokolt, főleg a hulladék helyi, illetőleg kistérségi kezelése és az égetőműbe szállítandó maradék előkezelése miatt. A teljes térségre vonatkozóan a hulladékgazdálkodás korszerűsítése egy projektben valósítható meg, így biztosított az összehangolt fejlesztés és a költségek optimalizálása.

Az önkormányzatok helyzetéből kiindulva mindenképpen szükség van tájékozottságuk és szakmai felkészültségük erősítésére. Ennek egyik formája lehet ehhez nyújtható (kisebb mérvű) központi segítség. Feltétlenül előremozdító hatású bizonyos kisebb projektek (helyi komposztálás, gyűjtődényzet beszerzés stb.) támogatása is, még a teljes régióra vonatkozó projekt megvalósulása előtt, így lehetőség van a fokozatos áttérésre egy korszerűbb rendszerbe és a feladatellátásban bizonyos rutin megszerzésére mind a lakosság, mind az önkormányzatok részéről. Az időközben megvalósuló rész-beruházások természetesen csökkentik a régiós projektben megvalósítandó beruházások összességét.

Az ország ill. a nemzetgazdaság szempontjából a legnagyobb hozadéka az EU pénzalapok felhasználását lehetővé tevő nagy projekt kialakításának lenne. A lehetőségeket ezért elsősorban ebből a szemszögből vizsgáltuk. A helyzetet az alábbi táblázat összegzi:

Dél-Kelet Alföld Régió	Fejlesztési igény (milliárd Ft) Becsült költség	Nemzetközi támogatás lehetősége
Szelektív hulladékgyűjtés és kezelés	16,3	Csak a teljes „fehér fólt”-ra vonatkozó projektjavaslat esetén lehetséges az EU források felhasználása mind a lakosság miatt, mind a rekultivációs költségek nagysága miatt (a jelenlegi konstrukcióban kb. a költségek 30 %-a)
Égető	13,0	
Rekultiváció	7,7	

A komplex hulladékgazdálkodási projekt szerveződését a fentiek alapján nem csak a központi támogatás (pl. KÖVICE), hanem intenzív tájékoztató, szervező tevékenység mozdíthatja elő. **A központi alapok elsősorban az önkormányzatokra jutó költséghányad csökkentése útján segíthetik elő a folyamatot.**